

УДК 378:796.071.4

DOI 10.12958/2227-2844-2024-5(364)-53-63

Марамуха Наталія Петрівна,

викладачка кафедри фізичної реабілітації та здоров'я людини

Класичного приватного університету,

м. Запоріжжя, Україна.

maramuhanataly@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-8966-3529>

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО НАДАННЯ ДОЛІКАРСЬКОЇ ДОПОМОГИ

Виконання професійних обов'язків працівниками галузі фізичної культури і спорту пов'язане з підвищеним ризиком виникнення нещасних випадків і невідкладних станів у спортсменів, споживачів фізкультурно-оздоровчих послуг або здобувачів освіти різних рівнів. Очевидно, для того, щоби тренер, інструктор або професійний спортсмен був готовий адекватно діяти у критичній ситуації, пов'язаній із раптовим погіршенням здоров'я осіб, які її потребують, він має володіти основами медичних знань і найпростішими практичними вміннями з надання невідкладної допомоги.

Традиційно у практиці роботи закладів вищої освіти, де готують майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, на їхню підготовку до надання першої (долікарської) медичної допомоги спрямовується досить значна частина освітнього процесу. Проте донедавна така підготовка відбувалася досить стихійно – на розсуд авторів освітніх програм. Однак із 2019 р. необхідність упорядкування та структуривання такої підготовки було зафіксовано в компетентностях і програмних результатах навчання державного стандарту підготовки бакалаврів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» (Державний стандарт, 2019).

З введенням цього стандарту освітній процес, з одного боку, отримав чіткі орієнтири для визначення змісту та засобів підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до надання долікарської допомоги, а з іншого – зіткнувся з низкою утруднень, пов'язаних із відсутністю належного методичного забезпечення, недосконалістю матеріально-технічної бази, а також особливостями різних видів спортивної діяльності, на які орієнтований контингент майбутніх фахівців фізичної культури і спорту.

Резерви для подолання вказаних складнощів знаходимо в наукових працях, де висвітлено алгоритми надання долікарської допомоги спортсменам у разі отримання ними травм (Тищенко, Мезенцева, 2012); розглянуто з наукового погляду проблематику підготовки здобувачів освіти сфери фізичної культури і спорту до надання першої долікарської допомоги (Жара, 2014; Бабаліч, Маленюк, 2021; Шапаренко, Мироненко, 2023). Також нашу увагу привертають навчальні видання, у яких розкриваються питання профілактики спортивного травматизму та надання спортсменам першої долікарської допомоги в разі одержання травм і невідкладних станів (Назар та ін., 2013; Осіпов, 2013).

Хоча алгоритми надання долікарської допомоги в наукових публікаціях висвітлено досить повно, знайомство з освітньо-професійними програмами, робочими програмами дисциплін медико-біологічної спрямованості, а також практикою їх викладання в різних ЗВО показує, що методи формування знань, умінь і психологічної готовності, необхідних для ефективного надання долікарської медичної допомоги в галузі фізичної культури і спорту, мають несистемний і не завжди конструктивний характер. А інколи ці методи є взагалі формальними.

Означене вказує на актуальність зусиль, спрямованих на вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в аспекті формування в них готовності до надання долікарської допомоги в разі нещасних випадків і невідкладних станів. Водночас, відповідно до традицій педагогічних досліджень, бажано представити цей процес у вигляді наочної структурно-логічної схеми, розроблення якої і стало метою нашого дослідження.

Методологічною основою для виконання поставленого завдання нами визначено компетентнісний підхід, як метод моделювання результатів освіти, який передбачає відображення в системному та цілісному вигляді результату освіти, а також представлення цього результату як ознак готовності здобувача освіти застосувати відповідні знання, уміння та досвід на практиці (Про освіту: Закон України, 2017).

Відповідно до цього підходу опорою для конструювання освітнього процесу мають бути компетентності та програмні результати навчання. Під компетентностями розуміються динамічні комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, особистих якостей, що визначають здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та навчальну діяльність. Саме вони виступають орієнтиром для формулювання результатів навчання – очікуваних і доступних вимірюванню конкретних досягнень здобувачів освіти, що відображають те, як вони здатні виконувати професійні функції після завершення освітньої програми або її частини (Про освіту: Закон України, 2017).

Аналіз Державного стандарту підготовки бакалаврів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» показав, що серед програмних результатів навчання (далі – ПРН) прямо стосується предмета нашого дослідження результат, сформульований так: «16. Надавати долікарську медичну допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі людини» (Державний стандарт, 2019).

У матриці відповідності Стандарту цей ПРН пов'язаний із компетентностями:

- загальними: «1. Здатність вчитися й опановувати сучасні знання»; «12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях»;
- спеціальними (предметними): «9. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів» (Державний стандарт, 2019).

З погляду предмета нашого дослідження цікавим є також те, що здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів пов'язана у Стандарті з дескрипторами Національної рамки кваліфікацій:

- знаннями («31. Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень»);
- уміннями («У1. Розв'язання складних непередбачуваних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів») (Державний стандарт, 2019).

Отже, з аналізу Стандарту можна зробити висновок про те, що в ньому прямо вказано на необхідність формування в бакалаврів фізичної культури і спорту готовності, знань і умінь, необхідних для надання долікарської допомоги в невідкладних станах і нещасних випадках.

Уважаємо, що конкретні вимоги Стандарту щодо формування готовності до надання долікарської допомоги є підставою для того, щоб формуванню цієї готовності був присвячений окремий нормативний освітній компонент в освітніх програмах. Також очевидно, що Стандарт не виключає залучення до процесу формування готовності до надання долікарської допомоги декількох освітніх компонентів, серед яких можуть бути практики та курсові роботи. Вимогам Стандарту не суперечить також звернення до різних форм неформальної освіти з метою вдосконалення компетентностей, набутих в освітньому процесі ЗВО.

Для визначення підходів до конструювання освітніх компонентів, спрямованих на формування готовності до надання долікарської допомоги в бакалаврів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт», проведено аналіз освітньо-професійних програм (далі – ОПП), затверджених після ухвалення Стандарту у 2019 р.

Цей аналіз показав, що їх розробниками вимоги Стандарту реалізуються по-різному, що виражається у відмінних шляхах досягнення очікуваних результатів освітнього процесу.

Зіставлення цих ОПП з погляду наявності в них структурних компонентів (дисциплін і навчальних практик), спрямованих на формування готовності до надання долікарської допомоги, показало, що в більшості з них є дисципліни, зміст яких безпосередньо спрямований на формування компетентностей, асоційованих із цією професійною якістю.

Так, наприклад, бакалаврська ОПП «Спорт» Луганського національного університету імені Тараса Шевченка включає 3-кредитну дисципліну «Долікарська допомога», зміст якої відтворює специфіку надання допомоги в разі травм і невідкладних станів спортсменів (Спорт: освітньо-професійна програма, 2023).

ОПП «Тренерська діяльність в обраному виді спорту» Національного університету фізичної культури і спорту включає 4-кредитну дисципліну «Долікарська медична допомога», орієнтовану на найбільш поширені випадки надання допомоги спортсменам та іншим особам (Тренерська діяльність в обраному виді спорту: освітньо-професійна програма, 2023).

ОПП «Фізична культура і спорт» Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького інтегрує 5-кредитну дисципліну «Долікарська медична допомога та спортивна медицина», яка має досить великий обсяг і спрямована на навчання навичок першої допомоги з урахуванням спортивної специфіки (Фізична культура і спорт: освітньо-професійна програма, 2021).

Неординарним виступає підхід, реалізований в ОПП «Фізична культура і спорт» Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», де 4-кредитна дисципліна «Долікарська медична допомога» входить в один із блоків вибіркового освітнього компонентів (Фізична культура і спорт: освітньо-професійна програма, 2021).

Проте такий підхід є радше винятком, ніж трендом. Здебільшого дисципліни, спрямовані на навчання надання долікарської допомоги, мають обсяг від 3-х до 5-ти кредитів і належать до нормативної частини ОПП. Також варто зазначити, що в ОПП є варіації назв даних дисциплін. Проте вважаємо, що від цього їхня сутність залишається незмінною.

Загалом, дисципліни, зміст яких спрямований на навчання надання долікарської допомоги, присутні в більшості закладів вищої освіти, які проводять підготовку майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту.

Привертає увагу і дещо різний обсяг дисциплін, а також значна відмінність між їхніми назвами, хоча їхній зміст, по суті, аналогічний.

Аналіз силабусів дисциплін, пов'язаних із підготовкою фахівців фізичної культури і спорту до надання долікарської допомоги в разі нещасних випадків і невідкладних станів (Долікарська медична допомога: силабус навчальної дисципліни, 2020; Долікарська медична допомога та основи медичних знань: силабус навчальної дисципліни, 2022; Перша медична допомога: силабус навчальної дисципліни, 2022), дозволив виявити, що їхній зміст складається з теоретичної та практичної частин.

Зазвичай теоретична частина описує загальні принципи надання долікарської допомоги; дії в разі ушкодження сухожильно-м'язового апарату, переломів кісток, черепно-мозкових травм і закритих ушкоджень хребта, ушкоджень грудної клітки та черевної порожнини, ран і забиттів, комбінованих травм. Також приділено увагу допомозі в разі раптових захворювань.

Практична частина містить практикуми, узгоджені з темами теоретичної частини.

Проте під час розроблення змісту підготовки студентів до надання домедичної допомоги у професійній діяльності варто враховувати, що професійна діяльність у галузі фізичної культури і спорту має специфіку щодо надання долікарської допомоги, пов'язану з особливостями різних видів спорту і різновидів рухової активності, яку досить складно врахувати в єдиному інтегрованому курсі. Водночас, за контекстом, вона логічно перетинається зі змістом практичних спортивних дисциплін, як-от плавання, легка атлетика, гімнастика, спортивні ігри, спортивний туризм тощо (зазначимо, що назви дисциплін у різних ОПП можуть дещо різнитися – *Н. М.*).

Справді, аналіз силабусів практичних спортивних дисциплін показує, що досить поширеним є підхід, за якого питання надання першої допомоги інтегрується у зміст нормативних практичних спортивних дисциплін, як-от плавання (Плавання: силабус навчальної дисципліни, 2020; Спортивний туризм та орієнтування: силабус навчальної дисципліни, 2020) тощо. Зміст цих дисциплін також передбачає формування компетентностей, необхідних для надання долікарської допомоги під час роботи в галузі фізичної культури і спорту.

Щодо навчальних практик, відзначимо, що всі проаналізовані ОПП мають достатню кількість годин практичної підготовки для того, щоб можна було частину їхнього змісту спрямувати на навчання студентів деяких аспектів домедичної підготовки.

Загалом вважаємо, що різноманітність форм реалізації змісту Стандарту в ОПП різних ЗВО сприяє підвищенню конкуренції на ринку освітніх послуг і якості фізкультурно-спортивної освіти.

Досвід закладів вищої освіти нашої країни в аспекті формування в майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту готовності до надання долікарської допомоги був урахований під час розроблення авторської ОПП.

Зокрема, на основі програмних результатів навчання, визначених Стандартом, ми визначили компоненти освітньої програми, зміст яких має бути спрямований на формування готовності до надання долікарської допомоги у здобувачів освіти. Такими компонентами стали:

- навчальна дисципліна «Долікарська допомога в невідкладних станах»;
- змістовий модуль «Невідкладні стани і нещасні випадки на воді» навчальної дисципліни «Плавання»;
- змістовий модуль «Невідкладні стани і нещасні випадки на стадіоні» навчальної дисципліни «Легка атлетика»;
- змістовий модуль «Невідкладні стани і нещасні випадки на заняттях гімнастикою» навчальної дисципліни «Гімнастика»;
- змістовий модуль «Невідкладні стани і нещасні випадки у спортивних іграх» навчальної дисципліни «Спортивні ігри»;
- розділ навчальної практики на 4-му курсі «Практикум з долікарської допомоги в невідкладних станах».

Окрім визначених структурних компонентів, вважаємо за доцільне відображення у структурно-логічній схемі процесу формування готовності до надання долікарської допомоги в бакалаврів фізичної культури і спорту неформального компоненту.

Адже, як було показано вище, натепер різноманітні громадські ініціативи є дуже впливовим чинником навчання надання долікарської допомоги різних верств населення. Уважаємо, що здобувачі вищої освіти можуть за власної ініціативи брати участь у тренінгах, курсах, зборах, практикумах та інших заходах, які проводять громадські та волонтерські організації, а також державні структури з метою закріплення компетентностей з надання долікарської допомоги, а також формування додаткових знань і умінь із цієї теми.

Уважаємо також, що результати такого неформального навчання можуть бути враховані в оцінюванні навчальних здобутків студентів. Зокрема, у формі додаткового бала під час оцінювання результатів навчальної практики.

Аналіз актуальних ОПП, що регламентують зміст освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт», дозволив зробити висновок про те, що найконструктивнішим підходом до вирішення цього завдання є побудова структурно-логічної схеми процесу формування готовності до надання долікарської допомоги, яка дасть нам змогу:

- представити цей процес як послідовність етапів, пов'язаних із засвоєнням здобувачами освіти змісту компонентів освітньої програми;
- у разі необхідності конкретизувати зміст кожного з компонентів ОПП, що залучені до цього процесу, не втрачаючи загального контексту;
- відобразити взаємозв'язки різних компонентів ОПП, показати міжпредметні зв'язки між ними;
- полегшити розумову роботу з розвитку первинної ідеї, інакше кажучи, використати схему як засіб пізнання досліджуваної предметної області.

Отже, представимо співвідношення освітніх компонентів ОПП і їх модулів, асоційованих із формуванням готовності до надання долікарської допомоги, у форматі структурно-логічної схеми (рис. 1).

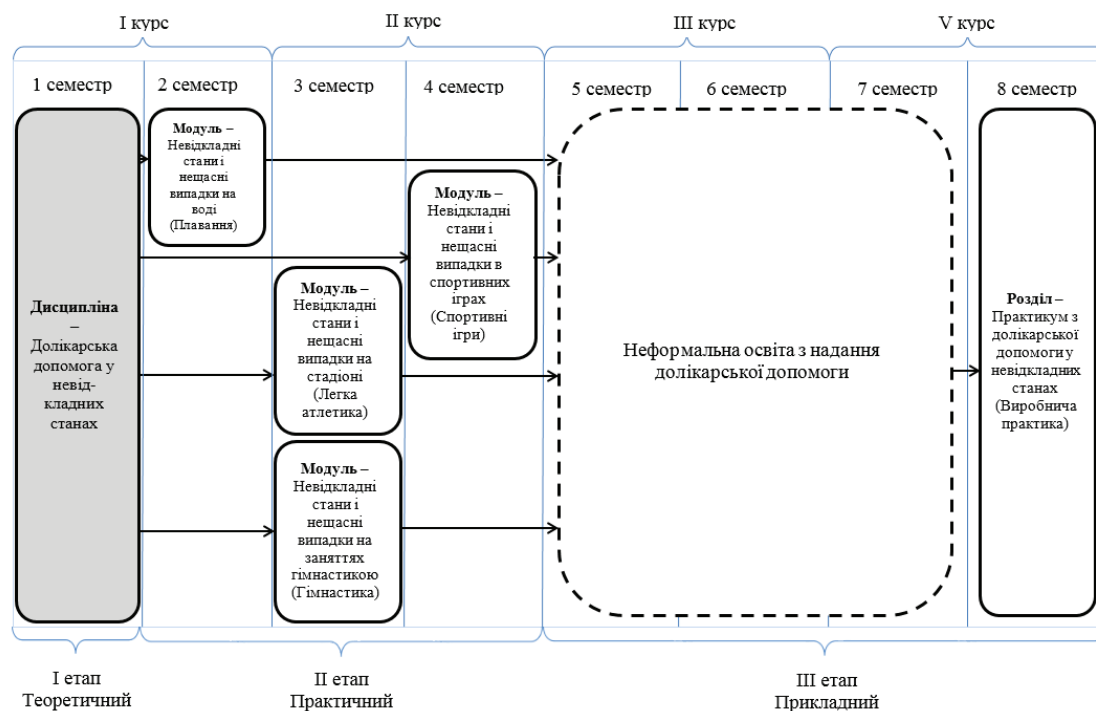

Рис. 1. Структурно-логічна схема формування в майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту готовності до надання долікарської допомоги

Процесуальний характер формування готовності до надання долікарської допомоги в майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту, представлений на рисунку 1, відображається в послідовності етапів, що відрізняються один від одного насамперед освітніми завданнями.

Першим є теоретичний етап, який співвідноситься з 1-м семестром. На цьому етапі формування готовності до надання долікарської допомоги асоційовано з обов'язковою дисципліною «Долікарська допомога в невідкладних станах». Завданням етапу є знайомство майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту із принципами базової підтримки життєдіяльності та надання допомоги потерпілим в екстрених ситуаціях людьми без медичного досвіду та навичок до приїзду швидкої. Також на цьому етапі відбувається навчання алгоритмів дій у типових ситуаціях виникнення травм і невідкладних станів.

Другий етап – практичний, триває із 2-го по 4-й семестр. На цьому етапі відбувається засвоєння змісту модулів практичних спортивних дисциплін «Плавання», «Легка атлетика», «Гімнастика», «Спортивні ігри», які спрямовані не тільки на формування навичок надання долікарської допомоги за найбільш розповсюджених травм і невідкладних станів у тому чи іншому виді спорту, а й на розкриття контексту виникнення найбільш небезпечних ситуацій. Також приділено особливу увагу профілактиці травм у видах спорту, підготовці інвентарю та спортивних споруд, заходам безпеки під час проведення змагань і тренувань з окремих видів спорту.

Третій етап – прикладний, триває з 5-го по 8-й семестр. Цей етап асоціюється з неформальною освітою, а також виробничою практикою в закладах фізичної культури і спорту.

Завданням цього етапу є включення здобувачів освіти в реальний контекст професійної діяльності в аспекті організації долікарської допомоги під час професійної діяльності. Для цього у програму виробничої практики включено спеціальний практикум із долікарської допомоги в невідкладних станах і надзвичайних ситуаціях, спричинених руховою діяльністю. Він передбачає виконання декількох завдань зі звітуванням у загальному звіті практики. Це такі завдання: характеристика системи надання першої допомоги в організації практики; аналіз останньої ситуації, у якій знадобилося надання першої допомоги; пропозиції щодо вдосконалення системи надання першої допомоги.

Відзначимо, що, за потреби, декомпозиція рис. 1 дозволяє виділити і більш детально описати окремі компоненти освітньо-професійної програми, спрямовані на формування підприємницької компетентності майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту, класифікуючи й описуючи їх відповідно до їхнього місця у процесі, що конструюється.

Отже, узагальнення нормативних джерел, результатів наукових досліджень і досвіду конструювання освітнього процесу в ЗВО дозволили дійти висновку про те, що підготовку майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до надання долікарської допомоги доцільно представити у формі структурно-логічної схеми, методологічною основою для побудови якої виступає компетентнісний підхід.

Необхідність спрямування освітнього процесу в ЗВО на формування в бакалаврів фізичної культури і спорту готовності, знань і умінь, необхідних для надання долікарської допомоги в невідкладних станах і нещасних випадках, підтверджено програмними результатами навчання Державного стандарту підготовки бакалаврів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт».

На основі аналізу цього Стандарту показано, що в освітніх програмах на формування готовності до надання долікарської допомоги доцільно спрямовувати окрему дисципліну. Водночас Стандарт не виключає залучення до процесу формування готовності до надання долікарської допомоги декількох освітніх компонентів, серед яких можуть бути практики і курсові роботи.

Аналіз актуальних ОПП виявив, що дисципліни, зміст яких спрямований на навчання надання долікарської допомоги, присутні в більшості закладів вищої освіти, які проводять підготовку майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту. Здебільшого такі дисципліни належать до нормативної частини ОПП. Назви цих дисциплін у різних ЗВО мають значні відмінності.

Доведено, що для підвищення якості освітнього процесу в контексті формування готовності до надання долікарської допомоги є доцільним урахування результатів неформального навчання, зокрема різноманітних курсів, спрямованих на формування компетентності з базової підтримки життєдіяльності та надання допомоги в екстрених ситуаціях. Результати такого неформального навчання можуть бути зараховані під час оцінювання навчальних практик.

Сформульовані вище положення знайшли відображення у структурно-логічній схемі підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до надання долікарської допомоги, яка

відображає послідовність етапів формування необхідних компетенцій, що відрізняються один від одного насамперед освітніми завданнями.

Першим є теоретичний етап, який співвідноситься з 1-м семестром. На цьому етапі формування готовності до надання долікарської допомоги асоційовано з нормативною дисципліною «Долікарська допомога в невідкладних станах». Завданням етапу є формування базових знань із надання долікарської допомоги в найбільш типових ситуаціях, а також відпрацювання основних алгоритмів надання такої допомоги.

Другий етап – практичний, триває із 2-го по 4-й семестр. На цьому етапі відбувається засвоєння змісту модулів практичних спортивних дисциплін «Плавання», «Легка атлетика», «Гімнастика», «Спортивні ігри», які спрямовані, серед іншого, на формування навичок надання долікарської допомоги за найбільш розповсюджених травм і невідкладних станів у тому чи іншому виді спорту, розкриття контексту виникнення найбільш небезпечних ситуацій. Також на цьому етапі приділено особливу увагу профілактиці травм у видах спорту, підготовці інвентарю та спортивних споруд і заходам безпеки під час проведення змагань і тренувань з окремих видів спорту

Третій етап – прикладний, триває з 5-го по 8-й семестр. Цей етап асоціюється з неформальною освітою, а також виробничою практикою в закладах фізичної культури і спорту. Завданням цього етапу є включення здобувачів освіти до реальної практики організації долікарської допомоги в ситуаціях професійної діяльності

Результати перевірки припущення про ефективність освітнього процесу, організованого відповідно до цієї структурно-логічної схеми, – тема наших подальших досліджень.

Список використаної літератури

1. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Уведено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 567. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/017-fizichna-kultura-i-sport-bakalavr.pdf>

2. Тищенко В., Мезенцева Л. Типові травми під час занять спортивними єдиноборствами: ознаки та перша допомога. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2012. № 3. С. 96–100. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/TMFVS_2012_3_21.pdf

3. Жара Г., Білоус В. Проектування спеціальної підготовки до надання невідкладної допомоги в екстремальних видах спорту. *Наука і освіта : науково-практичний журнал*. 2014. № 8. С. 72–77.

4. Бабаліч В., Маленюк Т. Тенденції та перспективи викладання дисципліни «Надання першої долікарської допомоги у процесі занять фізичною культурою та спортом». *Young Scientist*. 2021. № 11(99). Р. 107–111. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-11-99-24>

5. Шапаренко І., Мироненко С. Теоретико-методичні аспекти викладання дисципліни «Лікарсько-профілактичний супровід у спортивній діяльності» у системі підготовки магістрів на факультетах фізичного виховання педагогічних закладів вищої освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)»*. 2023. № 7(167). С. 179–185. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.7\(167\).37](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.7(167).37)

6. Медико-біологічні основи фізичної культури і спорту : навчальний посібник для студентів ВНЗ фізичного виховання і спорту / П. Назар та ін. Київ : Олімп. л-ра, 2013. 326 с.

7. Осіпов В. Спортивна медицина : навчальний посібник для студентів напрямів підготовки 6.010201 «Фізичне виховання», 6.010203 «Здоров'я людини». Бердянськ : БДПУ, 2013. 215 с.

8. Про освіту : Закон України № 2145–VIII від 05.09.2017 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/print>

9. Спорт. Освітньо-професійна програма першого рівня вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка». Полтава, 2023. 19 с.

10. Тренерська діяльність в обраному виді спорту. Освітньо-професійна програма першого рівня вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка». Київ : Національний університет фізичного виховання і спорту України, 2023. 21 с.

11. Фізична культура і спорт. Освітньо-професійна програма першого рівня вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка». Львів : Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, 2021. 23 с.

12. Фізична культура і спорт. Освітньо-професійна програма першого рівня вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка». Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2021. 18 с.

13. Долікарська медична допомога. Силабус навчальної дисципліни. Спеціальність 017 «Фізична культура і спорт». Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка». Освітній рівень – бакалавр. Полтава : Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка, 2020. URL: <https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/doc/disciplines/017/017bok32.pdf>

14. Долікарська медична допомога та основи медичних знань. Силабус навчальної дисципліни на 2022/2023 навчальний рік. Спеціальність 017 «Фізична культура і спорт». Освітній ступінь «бакалавр». Слов'янськ : Донбаська державна машинобудівна академія, 2022. URL: http://www.ddma.edu.ua/docs/kafedry/fizv/Accreditation2022/Долікарська%20медична%20допомога%20та%20основи%20медичних%20знань/Силабус_Долікарська%20медична%20допомога%20та%20основи%20медичних%20знань.pdf

15. Перша медична допомога. Силабус навчальної дисципліни. Спеціальність 017 «Фізична культура і спорт». Освітній ступінь «бакалавр». Освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт». Рівне : НУВГП, 2022. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/25683>

16. Плавання. Силабус навчальної дисципліни. Спеціальність: 014 Середня освіта (Фізична культура). Галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка». Ужгород : Ужгородський національний університет, 2020. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/30702>

17. Спортивний туризм та орієнтування. Силабус навчальної дисципліни. Спеціальність 017 «Фізична культура і спорт». Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка». Освітній рівень – бакалавр Полтава : Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка, 2020. URL: <https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/doc/disciplines/017/017bok31.pdf>

References

1. Standart vyshchoyi osvity za spetsialnistyu 017 “Fizychna kultura i sport” dlya pershoho (bakalavrskoho) rivnya vyshchoyi osvity. Vvedeno v diyu nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 24.04.2019 № 567 [Standard of higher education in specialty 017 “Physical Culture and Sports” for the first (bachelor’s) level of higher education. On: the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 24.04.2019 № 567]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/017-fizichna-kultura-i-sport-bakalavr.pdf> [in Ukrainian].

2. Tyshchenko, V., & Mezentseva, L. (2012). Typovi travmy pid chas zaniat sportyvnyy yedynoborstvamy: oznaky ta persha dopomoha [Typical injuries during martial arts: signs and first aid]. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu – Theory and methods of physical education and sports*, 3, 96–100. Retrieved from http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.

exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/TMFVS_2012_3_21.pdf [in Ukrainian].

3. Zhara, H. I., & Bilous, V. V. (2014). Proektuvannia spetsialnoi pidhotovky do nadannia nevidkladnoi dopomohy v ekstremalnykh vyдах sportu [Designing special training for providing emergency aid in extreme sports]. *Nauka i osvita – Science and education*, 8, 72–77 [in Ukrainian].

4. Babalich, V. A., & Maleniuk, T. V. (2021). Tendentsii ta perspektyvy vykladannia dystsypliny “Nadannia pershoi dolikarskoї dopomohy u protsesi zaniat fizychnoiu kulturoiu ta sportom” [Tendencies and prospects of teaching the discipline “Providing first aid during physical education and sports”]. *Young Scientist*, 11(99), 107–111. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-11-99-24> [in Ukrainian].

5. Shaparenko, I. Ye., & Myronenko, S. H. (2023). Teoretyko-metodychni aspekty vykladannia dystsypliny “Likarsko-profilaktychnyi suprovid u sportyvniї diialnosti” v systemi pidhotovky mahastriv na fakultetakh fizychnoho vykhovannia pedahohichnykh zakladiv vyshchoї osvity [Theoretical and methodological aspects of teaching the discipline “Medical and preventive support in sports activities” in the master’s training system at the faculties of physical education of pedagogical institutions of higher education]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriia 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport) – Scientific journal of the Drahomanov National Pedagogical University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (Physical Culture and Sports)*, 7(167), 179–185. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.7\(167\).37](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.7(167).37) [in Ukrainian].

6. Nazar, P. S., Shevchenko, O. O., & Husiev, T. P. (2013). Medyko-biolohichni osnovy fizychnoi kultury i sportu [Medical and biological foundations of physical culture and sports]. K.: Olimp. literatura [in Ukrainian].

7. Osipov, V. M. (2013). Sportyvna medytsyna [Sports medicine]. Berdiansk: BDPU [in Ukrainian].

8. Pro osvitu: Zakon Ukrainy № 2145-VIII vid 5 veresnia 2017. [About education: Law of Ukraine No. 2145–VIII from September 5, 2017. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/print> [in Ukrainian].

9. Sport. Osvitno-profesiina prohrama pershoho rivnia vyshchoї osvity za spetsialnistiu 017 “Fizychna kultura i sport” haluzi znan 01 “Osvita/Pedahohika” [Sport. Educational and professional program of the first level of higher education in the specialty 017 “Physical culture and sport” of the field of knowledge 01 “Education/Pedagogy”]. (2023) Poltava: Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].

10. Trenerska diialnist v obranomu vydi sportu. Osvitno-profesiina prohrama pershoho rivnia vyshchoї osvity za spetsialnistiu 017 “Fizychna kultura i sport” haluzi znan 01 “Osvita / Pedahohika” [Coaching activity in the chosen sport. Educational and professional program of the first level of higher education in the specialty 017 “Physical culture and sport” in the field of knowledge 01 “Education / Pedagogy”]. (2023). Kyiv: Natsionalnyi universytet fizychnoho vykhovannia i sportu Ukrainy [in Ukrainian].

11. Fizychna kultura i sport. Osvitno-profesiina prohrama pershoho rivnia vyshchoї osvity za spetsialnistiu 017 “Fizychna kultura i sport” haluzi znan 01 “Osvita/Pedahohika” [Physical culture and sports. Educational and professional program of the first level of higher education in the specialty 017 “Physical culture and sport” field of knowledge 01 “Education/Pedagogy”]. (2021). Lviv: Lvivskyi natsionalnyi universytet veterynarnoi medytsyny ta biotekhnolohii imeni S. Z. Hzhyskoho [in Ukrainian].

12. Fizychna kultura i sport. Osvitno-profesiina prohrama pershoho rivnia vyshchoї osvity za spetsialnistiu 017 “Fizychna kultura i sport” haluzi znan 01 “Osvita / Pedahohika” [Physical culture and sports. Educational and professional program of the first level of higher education in the specialty 017 “Physical culture and sport” field of knowledge 01 “Education / Pedagogy”]. (2021). Poltava: Natsionalnyi universytet “Poltavska politekhnikha imeni Yurii Kondratiuka” [in Ukrainian].

13. Dolikarska medychna dopomoha. Sylabus navchalnoi dystsypliny. Spetsialnist 017 “Fizychna kultura i sport”. Haluz znan 01 “Osvita/Pedahohika”. Osvitnii riven – bakalavr [Physical culture and sports. Educational and professional program of the first level of higher education in the specialty 017 “Physical culture and sport” in the field of knowledge 01 “Education / Pedagogy”]. (2020). Poltava: Poltavaska politekhnika imeni Yurii Kondratiuka. Retrieved from <https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/doc/disciplines/017/017bok32.pdf> [in Ukrainian].

14. Dolikarska medychna dopomoha ta osnovy medychnykh znan. Sylabus navchalnoi dystsypliny na 2022/2023 navchalnyi rik. Spetsialnist 017 “Fizychna kultura i sport”. Osvitnii stupin “bakalavr” [Pre-medical medical care and basics of medical knowledge. Syllabus of the academic discipline for the 2022/2023 academic year. Specialty 017 “Physical culture and sports”. Bachelor’s degree]. (2022). Slaviansk: Donbaska derzhavna mashynobudivna akademiia. Retrieved from http://www.ddma.edu.ua/docs/kafedry/fizv/Accreditation2022/Долікарська%20медична%20допомога%20та%20основи%20медичних%20знань/Силабус_Долікарська%20медична%20допомога%20та%20основи%20медичних%20знань.pdf [in Ukrainian].

15. Persha medychna dopomoha. Sylabus navchalnoi dystsypliny. Spetsialnist 017 “Fizychna kultura i sport”. Osvitnii stupin “bakalavr”. Osvitno-profesiina prohrama ‘Fizychna kultura i sport’ [First aid. Syllabus of the academic discipline. Specialty 017 “Physical culture and sports”. Bachelor’s degree. Educational and professional program “Physical culture and sport”]. (2022). Rivne: NUVHP. Retrieved from <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/25683> [in Ukrainian].

16. Plavannia. Sylabus navchalnoi dystsypliny. Spetsialnist: 014 “Serednia osvita (Fizychna kultura)”. Haluz znan: 01 “Osvita/Pedahohika” [Swimming. Syllabus of the academic discipline. Specialty: 014 “Secondary Education (Physical Culture)”. Field of knowledge: 01 “Education/Pedagogy”]. (2020). Uzhhorod: Uzhhorodskiy natsionalnyi universytet. Retrieved from <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/30702> [in Ukrainian].

17. Sportyvnyi turyzm ta oriientuvannia. Sylabus navchalnoi dystsypliny. Spetsialnist 017 “Fizychna kultura i sport”. Haluz znan 01 “Osvita/Pedahohika”. Osvitnii riven – bakalavr [Sports tourism and orientation. Syllabus of the academic discipline. Specialty 017 “Physical culture and sports”. Field of knowledge 01 “Education/Pedagogy”. Educational level – bachelor]. (2020). Poltava: Poltavaska politekhnika imeni Yurii Kondratiuka. Retrieved from <https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/doc/disciplines/017/017bok31.pdf> [in Ukrainian].

Марамуха Н. П. Структурно-логічна схема підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до надання долікарської допомоги

У статті проаналізовано сучасний стан формування готовності до надання долікарської медичної допомоги в майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту. Обґрунтовано, що підготовку майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до надання долікарської допомоги доцільно представити у формі структурно-логічної схеми, методологічною основою для побудови якої виступає компетентнісний підхід.

Показано, що на формування готовності до надання долікарської допомоги в актуальних освітніх програмах зазвичай спрямована окрема навчальна дисципліна. Доцільним і можливим є спрямування на формування готовності до надання долікарської допомоги декількох освітніх компонентів, серед яких можуть бути практики та курсові роботи.

Доведено, що для підвищення якості освітнього процесу в контексті формування готовності до надання долікарської допомоги є доцільним урахування результатів неформального навчання, зокрема різноманітних курсів, спрямованих на формування компетентності з базової підтримки життєдіяльності та надання допомоги в екстрених ситуаціях. Результати такого неформального навчання можуть бути захищені під час оцінювання навчальних практик.

Сформульовані вище положення знайшли відображення у структурно-логічній схемі підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до надання долікарської допомоги, яка відображає послідовність етапів формування необхідних компетенцій, що відрізняються один від одного передусім освітніми завданнями.

Результати перевірки припущення про ефективність освітнього процесу, організованого відповідно до цієї структурно-логічної схеми, – тема наших майбутніх досліджень.

Ключові слова: бакалавр фізичної культури і спорту, підготовка, долікарська медична допомога, структурно-логічна схема.

Maramukha N. Structural and logical scheme of training future bachelors of physical culture and sports to provide pre-medical care

The article analyzes the current state of formation of readiness to provide pre-medical medical care among future bachelors of physical culture and sports. It is substantiated that the preparation of future bachelors of physical culture and sports to provide pre-medical care should be presented in the form of a structural-logical scheme, the methodological basis for which is the competence approach.

It is shown that, as a rule, a separate educational discipline is aimed at the formation of readiness to provide pre-medical care in current educational programs. At the same time, it is expedient and possible to direct several educational components, which may include internships and coursework, to the formation of readiness to provide pre-medical care.

It has been proven that in order to improve the quality of the educational process in the context of formation of readiness to provide pre-medical assistance, it is appropriate to take into account the results of informal education, in particular, various courses aimed at forming competence in basic life support and assistance in emergency situations. At the same time, the results of such informal training can be included in the evaluation of educational practices.

The provisions formulated above are reflected in the structural and logical scheme of training future bachelors of physical culture and sports to provide pre-medical care, which reflects the sequence of stages of formation of the necessary competencies, which differ among themselves, first of all, in educational tasks.

The results of testing the assumption about the effectiveness of the educational process organized according to this structural and logical scheme are the subject of our further research.

Key words: bachelor of physical culture and sports, training, pre-medical medical care, structural and logical scheme.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Стаття надійшла до редакції 30.10.2024 р.
Прийнято до друку 29.11.2024 р.